

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р инж. Илнана Йорданова Стойнова,
катедра „Механика и математика“, Строителен факултет,
Висше строително училище „Любен Каравелов“

Относно: Дисертационен труд на тема „Териториално – устройствен подход в опазването на архитектурното наследство с Планове за опазване и управление (ПОУ)“

Основание за представяне на становището: участие в научно жури, съгласно Заповед № РД-00621/13.09.2022 г. на Ректора на ВСУ „Любен Каравелов“, София

Докторант: арх. Валентина Стефанова Едрева

Научен консултант: доц. д-р арх. Валентина Върбанова

Настоящото становище е изготвено въз основа на представена дисертация за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в професионално направление 5.7 „Архитектура, строителство и геодезия“ по научна специалност „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на културата“.

Представените по документи съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилник за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилник за развитието на академичния състав във Висше строително училище „Любен Каравелов“ - София. Процедурата по защита на дисертационния труд е спазена.

Описание на предоставени материали по процедурата

Представени са следните документи по процедурата:

- Дисертационен труд – съдържа 315 страници;
- Автореферат на дисертация на български език – съдържа 51 страници;
- Автореферат на дисертация на английски език – съдържа 51 страници;
- Резюмета на публикациите на български език;
- Резюмета на публикациите на английски език;
- Публикации по темата на дисертацията – 10 броя.

Съгласно изискванията на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, докторанта изпълнява 250 т., с което надхвърля изискуемия минимум.

Група от Показатели	Съдържание	Доктор	Арх. Валентина Едрева
А	Показател 1	50	50
Б	Показател 2	-	-
В	Показатели 3 или 4	-	-
Г	Сума от показателите от 5 до 11	30	200
Д	Сума от показателите от 12 до 15	-	-
Е	Сума от показателите от 16 до края	-	-

Общ брой точки: 250

По показател А.1: Представеният дисертационен труд на тема: „Териториално – устройствен подход в опазването на архитектурното наследство с Планове за опазване и управление (ПОУ)“ съдържа 315 стр. заедно с приложенията и е структуриран в четири глави. Авторефератът съдържа 51 страници.

По показател Г.8: Научна публикация в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове:

1. Едрева, В., д. Последни насоки и тенденции в областта на опазването на Културното Наследство, отразени в международни документи и практики. XI Международна научна конференция ВСУ' 2011, с. ВСУ, с. III - 251-258, т. II, ISSN: 1314-071X;
2. Едрева, В., д. Ревитализация на „Захарна фабрика“ – преосмисляне на културно - историческия ѝ потенциал за съвременно използване - вариантни възможности в студентските архитектурни проекти през учебната 2010 – 2011 година. - XII Международна научна конференция ВСУ' 2012, с. ВСУ, с. IV -186-191, т. II, ISSN: 1314-071XIV;
3. Едрева, В., д. Експозиционната стойност на базилика „Св. София“ и средата ѝ в гр. София., Международна научна конференция, 11 - 13 март 2014 г. Базиликата „Света София“ на прехода от езичество към християнство ОКИ „Музей за история на София“, Столична община, с. т. 7, Сердика – Средец – София, издателство Фабер, 2018, с. 338 – 354, ISBN: 078-619-00-0762-3;
4. Едрева, В., д. Планове за опазване и управление на Културното Наследство чрез интегрирана консервация., Конференция на Институт за Етнология и Фолклористика с Етнографски музей към БАН – „Опазване на културното наследство, идеи и практики“, 2016 г. по случай 60 години от присъединяването на България към Юнеско, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, София, 2017, с. 94 – 103, ISBN: 978-954-322-908-6;
5. Едрева, В., д. Политики за опазване на Културното Наследство, съобразно собствеността и културната стойност., XVII Международна научна конференция на ВСУ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“ – СОФИЯ, 8 – 9 юни 2017 година, Доклади, с. 202-207, т. III, ISSN: 1314-071X;
6. Едрева, В., д. Образование в опазването на недвижимото Културно Наследство е дейност значима и за националната сигурност на страната., XVII Международна научна конференция на ВСУ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“ – СОФИЯ, 8 – 9 юни 2017 година,

- Доклади, с. 208-213, т. III, ISSN: 1314-071X;
7. Едрева, В., д. Нормативната уредба и отражението ѝ върху устойчивото опазване на недвижимото Културно Наследство., Архитектурен факултет на Варненския Свободен Университет „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“, 8-ма Международна научна конференция по Архитектура и Строителство, 1 - 3 юни 2017 г., с. 211-220, ISSN: 2535-0781;
 8. Едрева, В., д. Църквата „Св. Георги“, с. Студена – типичен представител на местната строителна и художествена традиция през XIV – XV век в България., Архитектурен факултет на Варненския Свободен Университет „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“, 8-ма Международна научна конференция по Архитектура и Строителство, 1 - 3 юни 2017 г., с. 221-228, ISSN: 2535-0781;
 9. Edreva, V., д. Методика за изследване и планиране на опазването на обектите на недвижимото Културно Наследство чрез Планове за опазване и управление (ПОУ)„ ASSOCIATION OF CIVIL ENGINEERS OF SERBIA (ACES) АСОЦИАЦИЯ НА ГРАЖДАНСКИТЕ ИНЖЕНЕРИ ОТ СЪРБИЯ Tenth international conference, Vrsac, 14 – 16 jun 2017, Zbornik Radovaq Desetog naucno-strucnog edunarodnog savetovanja, 2017, с. 621 – 628, ISBN: 978-86-88897-09-9;
 10. Едрева, В., д. Мениджмънт в опазването на недвижимото културно наследство., XVIII Юбилейна международна научна конференция „Строителство и архитектура“ ВСУ’2018, 18 – 20 октомври, 2018, Доклади, резюме с. 62-63, ISSN: 1314-071X, диск pdf 1278 – 6 стр.

Кандидатът получава: **10x20 т. = Общо: 200 точки.**

1. Актуалност на разработката

Дейностите за териториална защита на АН се извършват в обществен интерес и тяхното дефиниране, систематизиране, анализ и доразвиване винаги ще бъде актуална задача за професионалистите, както и за цялото общество.

Настоящото изследване е актуално и обусловено от няколко основни фактора:

липса на адекватна цялостно обвързана система на опазване, гарантираща професионални резултати на всеки етап от всяка намеса върху обектите на АН; необходимост от актуализация на съществуващата система за идентифициране на целия интегриран контекст - на обектите, средата им и културния пейзаж; липса на национална стратегия за опазване на недвижимото културно наследство; нахърняване на правата и интересите на цялото общество с лишаването му от качествено опазени, съхранени и представени архитектурни обекти на наследството; необходимост за припознаване на дейността по опазване на НКН като национален приоритет за цялото общество; мащабите на унищожаване на обектите на недвижимото културно наследство; необходимост от интегриран подход и интердисциплинарно сътрудничество; необходимост от обучение и възпитание на професионалисти по опазване на архитектурното наследство с висок морал; необходимост от възпитаване в подрастващите на загрижено отношение към опазване на автентичните следи и обекти на недвижимото културно наследство.

2. Дисертационен труд

Глава 1 – Контекст на изследването. Съдържа: **Исторически контекст** - Опазване на културното наследство от Освобождението до 1944 год.; Опазване на недвижимото културно наследство от 1944 до 1969 год.; Опазване на НКН от 1969 до 1990 год.; Опазване на недвижимото културно наследство в преходния период от 1990 г. до 2009 год.; Опазване на недвижимото културно наследство с приемане на Закона за културното наследство от 2009 до сега. **Архитектурен контекст. Социален контекст:** Международни инициативи и Български инициативи.

Таза глава я приемам като литературен обзор по темата.

В Глава 2 - Същност на териториалната защита на КИН от втората половина на XX век и начало на XXI век. В тази глава е представена нормативната база; Международни

документи и органи по териториална защита и български нормативни документи по опазване на КИН. Дадена е типология на видовете териториална защита като са класифицирани видовете обекти на НКН; Вид териториална защита според вида на обекта на НКН. Посочени са емблематични примери на териториално-устройствена защита у нас и в чужбина.

Глава 2 има образователен характер.

В Глава 3 - Актуално състояние на териториално - устройствената защита на КИН от края на XX век до днес. В тази глава е анализирана общата картина като е описана международната методология, състоянието на териториалната защита у нас, мониторинг и финансиране. Разгледани са действащите фактори, които влияят за определяне на вида и обхвата на териториалната защита на АН, както и за прилагането ѝ. Те са главно природо-географски, антропологически, социално-икономически, научни, социални и културни. Териториалната защита зависи от условия, на които може да се влияе и такива, които са неподвластни на човека. Описани подробно са проблемни ситуации. В тази глава са направени обобщени изводи, които да послужат за изграждане на методология към Глава 4.

Глава 3 е образователен характер и литературен обзор.

Глава 4 - Методика за прилагане на териториална защита на обектите на кин, включително и планове за опазване и управление. В тази глава са дадени:

Предложения за модели на опазване за съответните видове обекти на КИН – времеви и типологични рамки, дейности по опазване, участници и др. Режим за опазване. Устройствени планове и специфични правила и нормативи към тях. Проектиране, съгласуване и одобряване на устройствените планове и на проектни инвестиционни документации, изпълнение, финансиране, мониторинг и контрол, както и План за опазване и управление (ПОУ)

Насоки за усъвършенстване на националната система за опазване по отношение на териториалната защита. Актуално състояние - правна регулация, управление на риска - предложения. Насоки за юридическа защита - предложения. Насоки за управление на риска и контрол. Насоки за социализация. Алтернативни модели за (провокиране на) опазване.

Глава 4 е с научноизследователски характер.

Заклучение.

3. Автореферат

Авторефератът отразява постигнатите резултати в дисертационния труд.

4. Забележки и препоръки

1. Използвани са много съкращения и абривиатури.
2. Бележките на страници от 211 до стр. 229 да даден във формат на използвана литература. Препоръчвам използване на възприети номериране и означения.
3. Възприето е поставяне на фигурите в приложение, което налага често прелистване при четенето на труда.

5. Заклучение

Въз основа на гореизложеното оценявам положително представения дисертационен труд и предлагам да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ на **арх. Валентина Стефанова Едрева** в Област на висшето образование 5. Технически науки, Професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, Научна специалност: „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на културата“.

03.11.2022 г.

София

Изготвил становището
/доц. д-р инж. Илиана

**Заличен на основание
чл. 56 ал.1 от ЗЗЛД**

OPINION

from

Assoc. prof. Dr. Eng. Iliana Yordanova Stoynova,
Department of Mechanics and Mathematics, Faculty of Civil Engineering,
USEA /VSU "Lyuben Karavelov"

Относно: Subject: Dissertation on the topic "Territorial organization approach for the preservation of architectural heritage with conservation and management plans (CMP)"

Grounds for presenting the opinion: participation in a scientific jury, according to Order No. RD-00621/13.09.2022 of the Rector of USEA /VSU/ "Lyuben Karavelov", Sofia

Doctoral student: Arch. Valentina Stefanova Edreva

Scientific consultant: Assoc. Dr. Arch. Valentina Varbanova

This opinion is prepared on the basis of a thesis submitted for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in professional direction 5.7 "Architecture, construction and geodesy" in the scientific specialty "Preservation, restoration and adaptation of cultural monuments".

The documents submitted correspond to the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Development of the Academic Staff at the USEA /VSU/ "Lyuben Karavelov" - Sofia. The procedure for the defense of the dissertation work has been followed.

Description of materials provided for the procedure

The following documents are submitted for the procedure:

- Dissertation - contains 315 pages;
- Dissertation abstract in Bulgarian - contains 51 pages;
- Dissertation abstract in English - contains 51 pages;
- Summaries of publications in Bulgarian;
- Summaries of publications in English;
- Publications on the topic of the dissertation – 10 issues.

According to the requirements of the Regulations for the implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the doctoral student completes 250 points, which exceeds the required minimum.

Group of indicators	Content	Doctor	Arch. Valentina Varbanova
A	Indicator 1	50	50
B	Indicator 2	-	-
C	Indicators 3 or 4	-	-
D	Sum of the indicators from 5 to 11	30	200
E	Sum of the indicators from 12 to 15	-	-
F	Sum of the indicators from 16 to the end	-	-

Total points: 250

According to indicator A.1: The presented dissertation work on the topic: "Territorial organization approach for the preservation of architectural heritage with conservation and management plans (CMP)" contains 315 pages together with the appendices and is structured in four chapters. The abstract contains 51 pages.

According to indicator D.8: Scientific publication in non-refereed peer-reviewed journals or in edited collective volumes:

1. Edreva V., Most recent trends and tendencies in the field of preservation of Cultural Heritage highlighted in international documents and practices. - 11th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE VSU' 2011, c. BCY, c. III - 251-258, т. II, ISSN: 1314-071X
2. Edreva V., Revitalization of the "Sugar Factory" - rethinking of its cultural and historical potential for modern use - alternative possibilities in the student architectural projects during the academic year 2010-2011., 12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE VSU' 2012, c. BCY, c. IV - 186-191, т. II, ISSN: 1314-071XIV
3. Edreva V., The expository value of the basilica of „St. Sophia“ and its environment in the city of Sofia. - International Scientific Conference 2014, The Basilica of St. Sophia during the transition from paganism to Christianity "SOFIA MUSEUM OF HISTORY" SOFIA MUNICIPALITY p. p. 7, Serdika - Sredets - Sofia, Faber publishing house, 2018, p. 338 - 354, ISBN: 078-619-00-0762-3.
4. Edreva V., Plans for protection and management of Cultural Heritage through integral conservation. , Bulgarian Academy of Sciences Institute of Ethnology and Folklore studies with Ethnographic Museum safeguarding of Cultural Heritage, Ideas and Practices Bulgarian Academy of Sciences Institute of Ethnology and Folklore studies with Ethnographic Museum safeguarding of Cultural Heritage, Safeguarding the cultural heritage, Ideas and Practices. Dedicated to the 60th anniversary of the joining of Bulgaria to UNESCO Sofia • 2017, Prof. Marin Drinov Publishing House of Bulgarian Academy of Sciences, p.202-207, ISBN 978-954-322-908-6
5. Edreva V., Policies for the preservation of Cultural Heritage, according to ownership and cultural value. - XVII International scientific conference VSU2017 8-9 June 2017, pp. 202-207, т. III, ISSN: 1314-071X
6. Edreva V., Education in the protection of immovable Cultural Heritage is an activity of importance even to national security. - XVII International scientific conference VSU2017 8-

9 June 2017, pp. 208-213, т. III, ISSN: 1314-071X

7. Edreva V., Legislation and its impact on sustainable conservation of immovable Cultural Heritage. - Faculty of Architecture of the Varna Free University "CHERNORIZETS HRABER", 8th International Scientific Conference on Architecture and Construction, June 1 - 3, 2017, pp. 211-220, ISSN: 2535-0781
8. Edreva V., Church "St. George" s. Studena - a typical representative of the local construction and artistic traditions during the XIV - XV century in Bulgaria. - Faculty of Architecture of the Varna Free University "CHERNORIZETS HRABER", 8th International Scientific Conference on Architecture and Construction, June 1 - 3, 2017, pp. 221-228, ISSN: 2535-0781
9. Edreva V., Survey and planning methodology for the protection of objects of immovable Cultural Heritage through protection and management plans. - ASSOCIATION OF CIVIL ENGINEERS OF SERBIA (ACES) Tenth international conference, Vrsac, 14 - 16 June 2017, Zbornik Radovaq Desetog naucno-strucnog edunarodnog savetovanja, 2017, c. 621 - 628, ISBN: 978-86-88897-09-9
10. Edreva V., Management in the protection of the immovable Cultural Heritage. - XVIII Jubilee International Scientific Conference "Construction and Architecture" VSU'2018, October 18 - 20, 2018, Reports, summary pp. 62-63, ISSN: 1314-071X, disk pdf 1278 - 6 pages.

The candidate receives: **10x20 points = Total: 200 points.**

1. Timeliness of development

The activities for the territorial protection of the architectural heritage are carried out in the public interest, and their definition, systematization, analysis and further development will always be an actual task for professionals, as well as for the whole society.

The current research is relevant and conditioned by several main factors:

lack of an adequate comprehensive protection system guaranteeing professional results at every stage of every intervention on the objects of the National Academy of Sciences; need to update the existing system for identifying the entire integrated context - of the objects, their environment and the cultural landscape; lack of a national strategy for the protection of immovable cultural heritage; harming the rights and interests of the entire society by depriving it of qualitatively preserved, preserved and presented architectural heritage objects; the need to recognize the activity of conservation of natural resources as a national priority for the whole society; the scale of destruction of immovable cultural heritage sites; need for an integrated approach and interdisciplinary cooperation; need to train and educate architectural heritage conservation professionals with high morals; the need to educate adolescents in a concerned attitude towards the preservation of authentic traces and objects of immovable cultural heritage.

2. Dissertation work

Chapter 1 – Context of the study. Contains: **Historical context** - Preservation of cultural heritage from Liberation to 1944; Preservation of immovable cultural heritage from 1944 to 1969; Preservation of the NKN from 1969 to 1990; Preservation of immovable cultural heritage in the transitional period from 1990 to 2009; Protection of immovable cultural heritage with the adoption of the Law on Cultural Heritage from 2009 to now. **Architectural context. Social context:** International initiatives and Bulgarian initiatives.

I take this chapter as a literature review on the subject.

In Chapter 2 - Essence of the territorial protection of cultural and historical heritage from the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century. This chapter presents the legal basis; International documents and authorities on territorial protection and Bulgarian normative documents on the preservation of cultural and historical heritage. A typology of the types of territorial protection is given, classifying the types of objects of immovable cultural heritage; Type of territorial protection according to the type of immovable cultural heritage object. Emblematic examples of territorial-organizational protection in our country and abroad are indicated.

Chapter 2 is educational in nature.

In Chapter 3 - Current state of the territorial - organizational protection of cultural and historical heritage from the end of the 20th century to today. This chapter analyzes the general picture, describing the international methodology, the state of territorial protection in our country, monitoring and financing. The active factors that influence the determination of the type and scope of the territorial protection of the architectural heritage, as well as its implementation, are examined. They are mainly natural-geographical, anthropological, socio-economic, scientific, social and cultural. Territorial defense depends on conditions that can be influenced and those that are beyond the control of man. Problem situations are described in detail. In this chapter, generalized conclusions are made, which will serve to build a methodology for Chapter 4.

Chapter 3 is educational in nature and a literature review.

Chapter 4 - Methodology for implementing territorial protection of cinema sites, including conservation and management plans. This chapter provides:

Proposals for conservation models for relevant types of cultural and historical heritage sites-time and typological frameworks, conservation activities, participants, etc. Conservation mode. Organizational plans and specific rules and regulations related to them. Design, coordination and approval of development plans and project investment documentation, implementation, financing, monitoring and control, as well as a Conservation and Management Plan. Guidelines for improving the national conservation system in terms of territorial protection. Current status - legal regulation, risk management - proposals. Guidelines for legal protection - suggestions. Guidelines for risk management and control. Guidelines for socialization. Alternative models for (provoking) conservation.

Chapter 4 is of a research nature.

Conclusion.

3. Abstract

The abstract reflects the results achieved in the dissertation work.

4. Notes and recommendations

1. Many abbreviations and acronyms are used.
2. The notes on pages 211 to 229 should be given in bibliography format. I recommend using accepted numbering and notation.
3. It is adopted to place the figures in an appendix, which requires frequent turning of the pages when reading the paper.

5. Conclusion

Based on the above, I positively evaluate the presented dissertation work and propose to award the educational and scientific degree "Doctor" to Arch. Valentina Stefanova Edreva in the Department of Higher Education 5. Technical Sciences, Professional Direction 5.7. Architecture, construction and geodesy, Scientific specialty: "Preservation, restoration and adaptation of cultural monuments".

*November 03, 2022
Sofia*

*Prepared the opinion:
/assoc. prof. Dr. Eng. Илана STOYANOVA/*

**Заличен на основание
чл. 56 ал.1 от ЗЗЛД**